

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Legenda aurea sanctorum, sive Lombardica historia

Jacobus <Genua, Erzbischof>

[Lyon], 20. Juli 1486

De sancto Basilio episcopo xxvi

[urn:nbn:de:bsz:31-289352](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-289352)

lucari torquēta. Et ait vincētius, O venenosa dy
aboli lingua. tormēta tua nō timeo: sed hoc solum
valde metuo q̄ te michi fingis velle misereri. Nā
quo te magis iratū video: eo ampli⁹ ⁊ magis exul
to. Nolo vt aliquid munus de supplicijs: vt te vi
ctum in omnibus fatearis. Tūc excoquo deposit⁹
atq; ad ignis craticulā raptus. moras carnicum
arguēdo ad penam alacriter p̄perabat. Craticu
lam ergo sp̄dē cōscendens. ibidem assat. exurit ⁊
cremas. membr̄isq; omnibus vincini ferre. ⁊ ardē
tes lamine insigunt. Dūq; sanguine flāma resper
gitur. vulnera vulneribus imprimunt. Sal insup
in ignē spargitur: vt in corpus eius vndiq; vulne
ratū resiliens stridentibus flāmis crudelius cōbu
rat. Jamq; nō ad artus sed ad viscera tela iaciunt:
ipsaq; interna viscera de eius corpore extra
labunt. Inter hec ille manet immobilis: et sursum
erectis luminibus dñm precabatur. Cūq; ministri
hec dacio retulissent: ben ait dacio. Vincimur
Sed iā nunc vt in pena diutius viuat ip̄m terri
mo carceri includite. et ibi testas acutissimas con
gerite. pedes ei⁹ ligno affigite sine omī humano
solacio extensum sit super testas. relinquit. et cū
defecerit nunciāte. fauet quantorius ministri cru
deles dño crudeliori. Sed ecce rex p̄o quo miles
patitur penā cōmutat in gloriā. Nā tenebre car
ceris ab immēsa luce expellunt. testarū asperitas
in omnium florū suauitate mutatur. pedes dissol
uuntur: et angelorū solacio venerando perfruit.
Cūq; sup flores cū angelis psallens. incederet.
modulatio dulcis et mira suauitas florū procul
diffundit. Preterriti custodes cū primas carceris
quid intus erat vidissent. ad fidem conuersi sunt.
Hec audies dacio. amens factus ait. Et quid ei
amplius faciem⁹. Ecce em̄ victi sum⁹. Trāserat
ad lectulū: et stramētis mollioribus reponat: ne
plus eū gloriōsus faciam⁹: si forte defecerit in tor
mētis. Sed potius recreat⁹: nouis iterū supplicijs
punit. Cum igitur ad stratū meliorē deponatus
esset: et ibidem paululū quiesceret. statim spiritum
tradidit. circa annos dñi. cclxxxvij. sub dyoclecia
no ⁊ maximiano Quo audito dacio. vebemēter
se sic victū dolens ait. Et si nō potui eū superare
viventē punit⁹ vel defunctū: et sic faciabo: de pe
na: et sic poterit michi puenire victoria. Iussu er
go dacio: corp⁹ eius in campū auibus et bestijs
d. uo: adū exponit. Sed statim angelorū custodia
p̄munit. et intactū a bestijs conseruatur. Deniq;
coruus in glumei dedit. alias aues se maiores im
petu a lap̄ abegit et lupū accurrentē moribus et

clamorib⁹ effugauit. Qui reflexo capite i aspectu
corpore sacris fixus cernit: vt pote q̄ ibidē ange
lorū custodiā mirabatur. Qd̄ audiens dacio ait
Puto q̄ nec defunctū potero supare. Juber ergo
corpore eius ingentē molam alligari et in pelago
p̄ici: vt quod in terra a bestijs cōsumi nō potuit
saltez in pelago a marinis beluis deuoret. Naute
igit corp⁹ eius in pelagus deferētes submergunt
sed ip̄s nautis velotius lito: a corpus perit. Qd̄ a
quadā marrona et quibusdā alijs ip̄so reuelāre in
uenit. et ab eis honorifice sepelitur. **De**
hoc martire scribit Aug⁹. Beatus vincētius vi
ct in verbis. vict in penis. vict in confessione. vi
ct in tribulatione. vict exaltus. vict submersus.
vict ortus. vict mortuus. Idē. Torquet vincen
tius vt exerceat. flagellat vt erudiat. tunditur
vt solidet. exurit. vt purge. Ambrosius in pre
fatione de ip̄o sic ait. Torquet vincētius. tundi
tur. flagellat. ⁊ exurit: sed inuictus p̄ sancto noīe
animus nō concutit. plus ardens igne zeli q̄ ferri
plus nectit timore dei q̄ seculi. plus voluit place
re deo q̄ foro. plus dilexit mori mundo q̄ domo
Item aug⁹. Ante oculos nostros mirandū specta
culū cōstitutū est. Iudex iniquus: tortor: cruentus
martir inuictus. crudelitati pietatisq; certamen.
Prudētius quoq; qui claruit tempore theodo
sij senioris. q̄ cepit anno dñi. cclxxxvij. sic ip̄m da
ciano respōditse ait. Tormenta carceris vngule
stridentisq; flāmis lamina. atq; ip̄a penarū vltima
mors xp̄ianis ludus est. Tunc dacio ait. Vincit⁹
retortis brachijs sursum ac deorsus extēdit. donec
cōpage ossum diuisa membra tim creper: vt per
lacrimas vulnerū iecor: detectū palpiter. Videbat
hic miles dei man⁹ cruentas increpans q̄ fixa nō
p̄fundius intraret arcus vngula. Cū esset in car
cere angelus dixit ad eum. Exurge martir inclite
exurge securus. exurge et almis cetibus nostre so
dalis addere. O miles inuictissime. fortissimoz for
tior: iā te ipsa seua et aspera tormēta victorem tre
munt. Exclamat prudēt⁹. Tu solus insignite. so
lus brauij duplicis palmā tulisti. tu duas simul pa
rasti laureas.

De sancto Basilio episcopo.

xxvi.

Basilus venerabilis ep̄s et doctor: precipu
us. cuius vitam scripsit amphilocius yco
nij ep̄scop⁹ quāte sanctitatis extiterit. cur
dam heremite nomine effrez in visu monstratū est
Cum em̄ dictus effrez in extrasi posu⁹ esset vidit
columnā ignis cui⁹ caput vsq; ad celus p̄ungebat

et vocem desup audiuit dicēte. Talis est magnus basilus: qualis hec columna ignis quam cernis. Veniēs igitur ad ciuitatē in die epyphanie: vt tm̄ virum videre posset. cū vidisset eum stola cādida indutus cum clericis venerabiliter procedentem ait intra se. Ut video in vaciū laboraui. Iste enī cum in tali honore et cōstipatione sit positus: nequaquā talis potest esse quē admodū vidi. Nos em̄ q̄ portauimus p̄odus dici et estus: nichil tale cōsecuti sumus. Et hic cū in tali honore et cōstipatiōe positus sit columna ignis est. Miro: ista. Basili? igitur in spiritu hoc vidēs: fecit eū ad se introduci. Qui cū introductus esset vidit linguas igneā per os eius loquentem. Et ait effrem. Vere magnus basilus. Vere columna ignis basilus. Vere spūs sanctus loquit per os eius. Dixitq; illi effrem. Obsecro dñe vt michi impetres q̄ grece loquar. Cui basilus. Rem difficilem postulasti. Pro eo tamen orauit: et cōtinuo grece loqui cepit. Quidāz alius heremita vidēs basilus alias in pontificali habitu procedētem euz desperit: iudicās eum in corde suo q̄ in tali pompa plurimū delectaret. Et ecce vox facta est ad euz dicēs. Tu amplius delectaris in palpādo carte tuam caudam: q̄ delectet Basilius in apparatu suo. Valens impato: fauto: arrianoz ecclesiam quādam a catholicis abstulit: et arrianis dedit. Ad quē accedēs basilus ait. Impator: scriptum est. Honor regis iudicium diligit. Et iterum. iudicium regis iusticia. et cur cor tuuz imperauit: vt catholici eijcerentur de ecclesia. et dā-

retur arrianis. Cui impato: Iterum ad contumelias reuenteris. o basili non decet te. Et ille. Decet me pro iusticia etiam mori. Tūc demō: benes prefectus epularuz impatoris fauto: arrianorum et loquēs p̄ eis fecit barbarismū. Cui ait basilus Tuum est de pulmētarijs regis cogitare non dogmata diuina decoquere qui mox cōfusus tacuit. Dicit impato: basilio. Uade et iudica inter eos: s; non scdm̄ immoderatā amorē populi. Abiens ergo dixit coram catholicis et arrianis vt fores ecclesie clauderent: et vtriusq; partis sigillo munirent et ad quoz oratiōes aperirent sua esset. Quod cū omnibus placuisset: orātib; arrianis tribus diebus et noctibus: et venientibus ad fores ecclesie non sunt aperte. Tūc basilus p̄cessione ordinata venit ad ecclesiam: et facta oratione leui icu baculo pastorali fores tetigir dicēs. Attollite portas principes vestras: et eleuamini porte eternas etc. Et continuo sunt aperte et mirantes: deo gratias reddiderūt. Et reddita est ecclesia catholicis fecit autē impator: promitti multa basilio: vt in bystoria tripartita legit si sibi consentiret. Et ille. Puctis ista cōueniunt. Nam qui diuinis sagināf eloquijs: corumpere de diuinis dogmatibus nec vnā sillabā patiunt. Tūc impator: indignat⁹ vt ibidē dicitur cū de eius exilio sententiāz veller scribere primus: scds: tertius calamus fractus est. Deinde tremor: magnus eius manū iuasit. Unde indignatus cartam fregit. **B** Vir quidāz venerabilis noie Eradius filiaz vnicā habebat: quā cōsecrare dño disponebat. Sed dyabolus humani generis inimicus hoc aduertens: vnū de seruis predicti eradij in amorē puelle plurimū inflāmanit. Verū cum impossibile cerneret: vt ipse qui seruus erat in amplexus tā nobilis puelle accedere posset ad vnū de maleficijs accessit promittens ei multam pecunie quantitatē si ad hoc eum iuuare veller. Cui dixit malefic⁹. Ego hoc agere nō possum: sed si vis mittā te ad dñm meum dyabolum et si feceris que ipse tibi dixerit: tuū desideriu obriuebis. Et dixit iuuenis: quecūq; dixerit michi facia. Ille ergo maleficus eplam ad dyabolū fecit et cā per dictū iuuenē i bec verba trāsmisit. Quā quidē mi dñe opo: ter me festinanter: et sollicite quoscūq; a christiano:ū religione abstrabere et tue adduce re volūtati: vt pars tua quotidie multiplicet: misi tibi hunc iuuenē cupiditate in talem puellā exarsum: et postulo vt suū desideriu a se sequatur: vt et in isto gloriē et alios tibi de cetero valeā aggrogare. Et dans ei epistolaz dixit. Uade et tali hora

noctis sta supra monumentis gentilis et ibidem demones acclama et bancartā in aere exalta et statim aderunt tibi. Qui vadēs demones inuocabat et cartā p aerē eiciebat. et ecce adest princeps tenebrarū: vailatu multitudine demonioꝝ. Qui cum eplam plegisset ait ad iuuenē Credis i me vt tuā cōpicam voluntatē. Qui ait. Credo dñe. Cui dyabolus. Et abnegas xpm tuū. Qui ait. Abnego. Dixit dyabolus. Perfidi estis vos xpiani: q̄a quā do quidem mei opus habetis ad me venitis: quando autē desiderium vestrū assecuti estis statim me negatis et ad xpm vestrū acceditis. Ille autē quia clementissimus est suscipit vos. Sz si vis vt tuā cōpleam voluntatē. fac michi manu tua scriptus in quo cōfiteari s te abrenunciare xpo tuo et baptismati et xpiane possessioni: vt meus sis seruus et mecū in iudicio cōdēnandus. qui statim manu propria scriptū fecit qualiter xpo abrenūciaret et se seruituti dyabo i manciparet. Cōtinuo igitur dyabolus accersit spirit⁹ qui erant sup fornicationē iubens eis vt ad predictā puellā accederent et cor eius in amore iuuenis inflārent. Qui accēdes cor eius adeo accēderūt: vt puella se in terram proieceret et ad patrē lamētabiliter exclamaret. Misere mihi pater misere mihi: q̄ dire torqueo: ppter amorē talis pueri nostri. Misere visceribus tuis: et paternū amorē michi ostēde et puero quē amo et pro quo crucior: me cōiuge. Sin aut post modicum me moriturā videbis: et p me in die iudicij rationez reddes. Pater aut euigilās dicebat. Deu me miserū. Quid cōtigit misere filie mee. Quis meū thesaurum furatus est: quis dulce lumen oculoꝝ meoꝝ extinxit. Ego te volebam celesti pponso cōiungere: et p te saluari putabam: et tu in amorē lasciuie insanisti. Sine filia vt sicut disposui te dño cōiungaz: ne ducas senectutē meā cū dolore ad inferos. Illa aut clamabat dicēs. Pater mi aut cito desiderū meum cōple aut morituram post modicū me videbis. Cū igit illa amarissime fieret et quasi insaniret: pater eius in magna desolatione positus: et amicoꝝ cōsilijs deceptus: suā voluntatē cōpleuit et eam puero in vxorem dedit ac vniuersam substantiam sibi tribuit dicens. Vnde filia mea vere misera. Cum ergo insimul permanerent: iuuenis ille ecclesiam nō introibat: nec sibi crucis signaculum faciebat. nec deo se recomendabat. Unde de hoc notatus est a nonnullis qui vxori sue dixerunt. Scis quia vir tuus quem tibi elegisti christianus non est: nec ecclesiaz ingreditur. Quod illa audiens vehementer timuit. et

humo se prosternēs vngulis seipsam discerpere cepit: aspectus suū ptondere et dicere. Deu michi misere cur nata sum. Cū ergo viro suo q̄ audierat retulisset: et ille nequaq̄ rem sic esse assereret: sed oīno falsū qd̄ ipa audierat affirmaret. Illa ait. Si vis vt credā tibi ego et tu ecclesiā cras ingrediamur. Vidēs ille q̄ latere non posset: narravit ei totum ordinem geste rei. Quod illa audiens vehemēter ingemuit: et ad beatū Basiliū properauit: ei q̄ oīa que viro suo et sibi cōtingerant enarravit. Basilius aut puerum vocās: et oīa ab eo audiēs dixit ei. Vis fili reuerti ad dñm. Qui ait. Utiq̄ dñe: sed non valeo. quia dyabolo sum professus. et xpm abnegauit: et abnegationis mee scriptū feci et dyabolo ipm dedi. Cui basilius. Nō sit tibi cure benign⁹ est em dñs: et te penitentem suscipiet et continuo apprehendēs puerū signum crucis in eius fronte fecit. et per tres dies eū reclusit. Postea eum visitauit et dixit. Quomō habes fili. Qui ait. In magna sum dñe defectione nec suffero clamores eorum et terrores seu dilapidationes. Tenētes em manuscriptū meū: causantur me dicentes. Tu venisti ad nos et nos non ad te. Et dixit sanct⁹. Noli timere fili: et tantūmodo crede. Et dans ei modicam escam faciensq̄ signū crucis iterū euz reclusit et pro eo orauit. Post aliquot dies iterū eum visitauit et ait. Quō habes fili. Qui ait. Pater a lōge clamores et minas corū audio: sed eos non video. Et dans ei iterū escam et signās et claudens botiū abiit et pro eo orauit: et post aliquot dies rediens dixit. Quō habes. Respondit. Bene habeo sancte dei: vidi em te in visu pugnantē pro me et dyabolum vincentē. Post hoc eum educens oī clericum et religiosos et populum cōuocauit et oēs pro eo orare ammonuit: tenensq̄ manū pueri dicebat eum ad ecclesiam. Et ecce dyabolus cum multitudine demonū ad eū venit et v. sibiliter apprehendens puerum conabatur eum rapere de manu eius. Et cepit clamare puer. Sancte dei adiuua me. Et tanta eo improbus instātia aggressus est vt etiam sanctū impelleret trabēs puerū. Qui ait ad eum. Improbissime nō sufficit tibi perditio tua nisi et dei mei tēpres plasma. Dyabolus autē dixit ad eum multis audientibus. Preiudicas michi o basili. Tunc oīs clamauerunt kyrieleyson. Dixitq̄ ad eū basilius. Inrepet te dñs dyabole. Qui ait. Preiudicas michi o basili. Non abij ego ad eum sed ipse venit ad me: abnegauit xpm suus et professus est michi: ecce scriptum eius in manu habeo. Qui ait. Non cessabimus orare donec scri-

De sancto Johanne elemosinario.

ptum reddas. Et orate basilio et tendete in celis manus. ecce carta per aerem delata: et ab oibus visa venit: et imposita est in manus basilij. Quia ille suscipiens dixit puero. Cognosca has litteras frater. Et ille. Etiam domine manu mea scripte sunt. Et frater basilius scriptum produxit eum ad ecclesiam et dignum eum fecit sancto ministerio: et bene instruit, et regulam sibi dans reddidit mulieri. **M**ulier quedam peccata multa habens. et ea in carta conscribens in fine quoddam grauius perscripsit: et scriptum ipsum beato basilio tradidit: rogans ut pro ea oraret et suis orationibus peccata ipsa deleteret. Qui cum orasset et mulier cartam aperuisset omnia peccata: preter istud grauius deleta mouit. Que ait ad basilium. Misere mei serue dei. et pro hoc michi indulgentiam impetra sicut pro alijs impetrasti. Qui ait ad illam. Recede a me mulier: quia homo peccator: ego sum indigens indulgentia sicut et tu. Cum autem illa istaret dixit ei. Uade ad sanctum virum effrez. et ille qui postulas tibi poterit impetrare. Que cum abiisset ad sanctum virum effrem: et cur ad eum a sancto basilio missa sit intinasset ille ait. Recede quia homo peccator: ego sum. Sed redi filia ad basilium et quod tibi pro ceteris veniam impetrauit. pro isto quoque impetrare valebit festina cito ut eum viuum inuenias. Que cum in ciuitatem venisset. ecce basilius ad tumultum ferebat. Illa autem post eum clamare cepit et dicere. Videat deus et iudicet inter me et te. quia uales placare deum pro me ad alium transmissisti me. Tunc proiecit cartam super ferebras. Et post modicum illam recipiens et aperiens. illud peccatum penitus deletum inuenit. Sicque ipsa et omnes que aderat deo inmensas gratias reddiderunt. **A**ntequam autem vir dei migraret a corpore. positus in infirmitate qua et mortuus est. quedam iudeum nomine ioseph. in medicinali arte valde peritum. quem vir dei multum diligebat eo quod se illum ad fidem conuersurum prouidebat ad se quasi eius opera indigeret vocauit. Ille uocatus pulsus tangens. et ex tactu mortuus in ianuis esse cognoscens: dixit familie. Que ad sepulturam necessaria sunt parate: quia primo morietur. Quod basilius audiens dixit ei. Nescis quid dicas? Tui ioseph crede domine: quia sol cum sole occidet hodie. id est tu cum sole occides hodie. Tui dixit basilius. Quid dices si non moriar hodie? Tui ioseph. Non est possibile domine. Et basilius. Et si in crastinum usque ad horam sextam superuixeris quid facies? Et ioseph ait. Si usque ad illam superuixeris horam. utique ego moriar. Et basilius. Etiam moriaris peccato: uinas autem christo? Et ille. Scio quid dicas: et si usque ad illam horam superuixeris faciam quod boni tui. Tunc beatus basilius licet secundum na-

turam illico moriturus esset: a domino tamen mortis inducias impetrauit: et usque in crastinum in bona nona uixit. Quod ioseph uides et stupens. in christum credidit. Basilius autem uirtute animi inbecillitate corporis superans: de cubiculo suo surrexit. et ecclesiam ingressus eum suis proprijs manibus baptisauit. Postea uero ad lectulum suum rediit. Et statim spiritu deoselici ter reddidit. floruit circa annos domini. ccc. lxx.

De sancto Johanne elemosinario xxvii.

Johannes elemosinarius patriarcha alexandrinus quadam nocte in oratione persistens uidit quadam puellam pulcherrimam sibi assistentem et coronam oliuarum in capite baiulantem. Quam ille uidens nimium stupefactus quod esset inquisiuit. Et illa. Ego sum misericordia: que dei filium de celo adduxi. De spem accipe. et bene tibi erit. Intelligens ergo per oliuam misericordiam designari. ab illa die factus est sic misericors ut elemosinarius uocaretur. Pauperes autem semper suos dominos appellabat. Et inde hospitalarij habent etiam ut pauperes dominos suos uocent. Des igitur suos famulos conuocauit: eisque dixit. Euntes per totam ciuitatem conscribite michi usque ad unum omnes dominos meos. Illis uero non intelligentibus dixit. Quos uos egenos et medicos uocatis. istos ego dominos et auxiliatores predico. Isti enim nobis uere auxiliari et celeste regnum donare poterunt. Uolens homines ad elemosinam inuitare: narrare consueuit. quod pauperibus semel se ad sole calefacientibus ceperunt